

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL

JULIANE KOKOTT

prezentate la 18 decembrie 2008¹

I — Introducere

1. De la intervenția militară turcă din 1974, insula Cipru este divizată în fapt într-o zonă de sud cipriotă greacă și o zonă de nord cipriotă turcă. Republica Cipru este recunoscută ca stat de comunitatea internațională și reprezintă *de iure* Ciprul în ansamblu, însă nu controlează *de facto* decât partea de sud a insulei. În partea de nord a fost instaurată Republica Turcă a Ciprului de Nord, care nu este recunoscută decât de Republica Turcia².

2. În pofida eșecului negocierilor purtate sub egida Națiunilor Unite și a Uniunii Europene pentru reunificarea insulei Cipru, Republica Cipru a aderat la Uniune în 2004. Protocolul nr. 10 „Dispoziții referitoare la Cipru”, anexat la actul de aderare, a suspendat aplicarea *acquis*-ului comunitar în zonele insulei în care guvernul Republicii Cipru nu exercită un control efectiv.

3. Divizarea insulei a avut drept consecință exodul și expulzarea unui mare număr de resortisanți ai celor două comunități. Numeroase persoane expulzate revendică în prezent proprietatea terenurilor pe care au fost forțate să le abandoneze³. Se consideră că terenurile abandonate de ciprioții greci în Republica Turcă a Ciprului de Nord au fost transferate statului. Autoritățile din Republica Turcă a Ciprului de Nord au cedat un mare număr dintre aceste terenuri unor particulari. Modalitatea de soluționare a problemei drepturilor de proprietate ale persoanelor expulzate reprezintă unul dintre aspectele nerezolvate în cadrul negocierilor cu privire la reunificare.

4. Litigiul dintre domnul Apostolides și soții Orams, resortisanți britanici, se înscrie în acest context sensibil. Aceștia au achiziționat în zona de nord a Ciprului un teren vândut de un particular. Domnul Apostolides, a cărui familie a fost expulzată din nordul insulei, revendică proprietatea acestui teren. Sesizat la inițiativa acestuia, Tribunalul din Nicosia, o

1 — Limba originală: germana.

2 — A se vedea de asemenea, în ceea ce privește evoluția istorică, Concluziile avocatului general Gulmann prezentate la 20 aprilie 1994 în cauza Anastasiou și alții (C-432/92, Rec., p. I-3087, punctele 9-13).

3 — În 2005, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fost sesizată cu 1 400 de acțiuni, majoritatea introduse de ciprioți greci împotriva Republicii Turcia pentru încălcări ale dreptului lor de proprietate (a se vedea Curtea europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Xenides-Arestis împotriva Turciei din 22 decembrie 2005, nepublicată încă în Recueil des arrêts et décisions, nr. 46347/99, § 38, denumită în continuare „Hotărârea Xenides-Arestis II”).

instanță stabilită în partea greacă a insulei Cipru, a obligat soții Orams să evacueze terenul și să plătească diverse despăgubiri. Domnul Apostolides a solicitat recunoașterea și executarea acestei hotărâri în Regatul Unit.

II — Cadrul juridic

A — *Protocolul nr. 10 „Dispoziții referitoare la Cipru”*

6. Protocolul nr. 10 „Dispoziții referitoare la Cipru”⁵, anexat la Actul de aderare din 2003 (denumit în continuare „Protocolul nr. 10”), prevede:

„Înaltele Părți contractante,

5. Court of Appeal, sesizată cu procedura de *exequatur*, solicită în prezent să se stabilească dacă instanțele din Regatul Unit sunt obligate la aceasta în temeiul Regulamentului (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială⁴. Există îndoieli în această privință, întrucât, pe de o parte, hotărârea privește un teren situat într-o zonă a insulei în care guvernul Republicii Cipru nu exercită un control efectiv și în care aplicarea dreptului comunitar este, din această cauză, suspendată în mare măsură, iar pe de altă parte, notificarea actelor de sesizare a instanței la domiciliul soților Orams situat în zona cipriotă turcă este viciată de neregularități.

reafirmându-și angajamentul de reglementare globală a problemei cipriote, conform rezoluțiilor pertinente ale Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite, precum și sprijinul temeinic acordat eforturilor Secretarului General al Națiunilor Unite în acest sens,

având în vedere faptul că nu s-a ajuns la o astfel de reglementare globală,

4 — JO L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74.

5 — Actul privind condițiile de aderare la Uniunea Europeană a Republicii Ceha, a Republicii Estonia, a Republicii Cipru, a Republicii Letonia, a Republicii Lituania, a Republicii Ungare, a Republicii Malta, a Republicii Polone, a Republicii Slovenia și a Republicii Slovace și adaptările tratatelor pe care se întemeiază Uniunea Europeană (JO 2003, L 236, p. 955).

având în vedere, prin urmare, că este necesar să se prevadă suspendarea punerii în aplicare a acquis-ului în zonele din Republica Cipru în care guvernul Republicii Cipru nu exercită un control efectiv,

având în vedere, prin urmare, că nimic din prezentul protocol nu împiedică adoptarea de măsuri în acest scop,

având în vedere că, în cazul reglementării problemei cipriote, suspendarea va fi ridicată,

având în vedere că astfel de măsuri nu afectează punerea în aplicare a acquis-ului, în condițiile prevăzute în tratatul de aderare, în orice altă parte din Republica Cipru,

având în vedere că Uniunea Europeană este pregătită să țină seama de condițiile unei astfel de reglementări globale conform principiilor care stau la baza Uniunii Europene,

convin asupra următoarelor dispoziții:

Articolul 1

având în vedere că este necesar să se prevadă condițiile de aplicare a dispozițiilor pertinente ale legislației U[niunii] E[uropene] în ceea ce privește linia de demarcare a zonelor menționate anterior și zonele în care guvernul Republicii Cipru exercită un control efectiv și zonele de suveranitate ale Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord,

(1) Aplicarea acquis-ului este suspendată în zonele din Republica Cipru în care guvernul Republicii Cipru nu exercită un control efectiv.

dorind ca aderarea Ciprului la Uniunea Europeană să fie benefică pentru toți cetățenii ciprioți și să promoveze pacea și reconcilierea civilă,

(2) Consiliul, hotărând în unanimitate la propunerea Comisiei, decide ridicarea suspendării prevăzute în alineatul (1).

Articolul 2

(1) Consiliul, hotărând în unanimitate la propunerea Comisiei, definește condițiile în care dispozițiile prevăzute în legislația Uniunii Europene se aplică liniei de demarcare dintre zonele menționate în articolul 1 și zonele în care guvernul Republicii Cipru exercită un control efectiv.

(2) Astfel de măsuri nu afectează aplicarea acquis-ului, în condițiile stabilite în tratatul de aderare, în orice altă parte din Republica Cipru.

Articolul 4

(2) Frontiera dintre zona orientală de suveranitate a Regatului Unit și zonele menționate în articolul 1 este considerată ca făcând parte din frontierele externe ale zonelor de suveranitate ale Regatului Unit în sensul părții IV din anexa la protocolul privind zonele de suveranitate ale Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord în Cipru pe perioada suspendării aplicării acquis-ului în conformitate cu articolul 1.

În cazul reglementării problemei cipriote, Consiliul, hotărând în unanimitate la propunerea Comisiei, decide asupra unor adaptări ale condițiilor privind aderarea Ciprului la Uniunea Europeană care s-ar dovedi necesare pentru a ține cont de comunitatea cipriotă turcă.”

B — Regulamentul nr. 44/2001

Articolul 3

(1) Nicio dispoziție din prezentul protocol nu împiedică adoptarea unor măsuri pentru favorizarea dezvoltării economice a zonelor prevăzute în articolul 1.

7. Potrivit articolului 1 alineatul (1), Regulamentul nr. 44/2001 se aplică în materie civilă și comercială.

8. Normele privind competența judiciară figurează în capitolul II din regulament. Secțiunea 6 din acest capitol cuprinde normele privind competența exclusivă. Articolul 22 prevede în special: „Următoarele

instanțe au competență exclusivă, indiferent de domiciliu:

10. Articolul 34 din Regulamentul nr. 44/2001 are următorul cuprins:

„O hotărâre nu este recunoscută:

1. în materie de drepturi reale imobiliare sau de închiriere a unor imobile, instanțele din statul membru pe teritoriul căruia este situat imobilul. [...]”

1. dacă recunoașterea este vădit contrară ordinii publice a statului membru solicitat;

9. Articolele 33-37 din Regulamentul nr. 44/2001 reglementează recunoașterea hotărârilor. Articolul 33 din acest regulament stabilește, în primul rând, principiul potrivit căruia o hotărâre pronunțată de o instanță a unui stat membru este recunoscută fără a fi necesară o procedură specială. Articolele 34 și 35 din același regulament enunță motivele pentru care o hotărâre poate, în mod excepțional, să nu fie recunoscută.

2. dacă actul de sesizare a instanței sau un alt act echivalent nu a fost comunicat sau notificat pârâtului care nu s-a înfățișat în timp util și într-o manieră care să-i permită acestuia să-și pregătească apărarea, dacă [a se citi «cu excepția cazului în care»] pârâtul nu a introdus o acțiune împotriva hotărârii atunci când a avut posibilitatea să o facă;

[...]”

11. Articolul 35 din regulamentul menționat reglementează consecințele nerespectării normelor privind competența asupra recunoașterii:

„(1) De asemenea, o hotărâre nu este recunoscută dacă sunt nesocotite dispozițiile din secțiunile 3, 4 și 6 din capitolul II sau într-unul din cazurile prevăzute la articolul 72.

[...]

(3) Fără a aduce atingere dispozițiilor alineatului (1), competența instanței din statul membru de origine nu poate fi revizuită. Criteriul ordinii publice prevăzut la articolul 34 punctul 1 nu poate fi aplicat normelor în materie de competență.”

III — Situația de fapt, procedura principală și întrebările preliminare

12. Domnul Apostolides este, în conformitate cu legislația cipriotă, proprietarul unui teren în Lapithos (Lapta), în districtul Kyrenia (Girne), situat în zona din insula Cipru asupra căreia guvernul cipriot nu exercită un control efectiv. Soții Orams pretind că au cumpărat

acest teren de la un terț în 2002. Aceștia au construit acolo o casă în care locuiesc în timpul vacanțelor.

13. Domnul Apostolides a sesizat Tribunalul din Nicosia cu o acțiune împotriva soților Orams. Această instanță a convocat pârâții prin scrisoarea din 26 octombrie 2004. Actele de sesizare, pe care figura adresa soților Orams din Regatul Unit, au fost remise în aceeași zi doamnei Orams, care se afla la proprietatea sa din Lapta, printr-un agent procedural al Tribunalului din Nicosia. Agentul procedural nu s-a prezentat ca atare, ci a indicat doamnei Orams că este un „curier” și că nu cunoaște natura documentelor.

14. Documentele erau redactate în limba greacă, care nu este foarte răspândită în partea de nord a insulei, cu toate că este una dintre limbile oficiale ale Republicii Cipru. Soții Orams nu înțeleg limba greacă. Doamna Orams a înțeles totuși că documentele erau de natură juridică și oficială.

15. Legislația cipriotă permite reclamantului să solicite pronunțarea unei hotărâri în lipsă în cazul în care pârâtul nu se înfățișează în termen de zece zile de la notificarea actelor de sesizare a instanței. Acest aspect este menționat, în limba greacă, pe prima pagină a actelor menționate. Înfățișarea este un act de procedură care nu necesită nicio precizare cu privire la natura și modul de apărare.

16. Doamna Orams precizează că vineri, 29 octombrie 2004, a întreprins primele demersuri pentru a găsi un avocat care să o poată reprezenta. Abia la 2 noiembrie 2004 a obținut o întâlnire pentru o consultație cu un avocat, domnul Liatsos. În aceea zi, domnul Liatsos i-a tradus actul de sesizare a instanței în limba greacă, precizând în același timp că nu o poate reprezenta, întrucât nu are dreptul să pledeze la instanțele din Republica Cipru. Acesta a recomandat doamnei Orams să se adreseze domnului Osman, care intervenise în calitate de avocat în pretinsa vânzare a terenului, însă acesta din urmă se retrăsese din profesie. La 3 noiembrie 2004, doamna Orams s-a putut întâlni cu fiica domnului Osman, care preluase cabinetul. Aceasta din urmă a indicat doamnei Orams că nu are dreptul să pledeze la instanțele din Republica Cipru. Doamna Orams a fost sfătuită să se adreseze avocatului Gunes Mentès.

17. Doamna Orams nu a putut obține o întâlnire cu domnul Mentès până vineri, 5 noiembrie 2004, la ora 17.00. Doamna Orams susține că domnul Mentès era unul dintre puținii avocați din zona de nord care avea dreptul să pledeze la instanțele din Republica Cipru și care avea cunoștințe rudimentare de limba greacă. Doamna Orams l-a delegat pe domnul Mentès să o reprezinte în justiție pe ea și pe soțul său în această cauză. Domnul Mentès a indicat doamnei Orams că se va înfățișa la Tribunalul din Nicosia la 8 noiembrie 2004.

18. Marți, 9 noiembrie 2004, întrucât nu s-a prezentat nimeni pentru soții Orams, Tribunalul a obligat, în lipsă, părțile:

1. să demoleze vila, piscina și împrejmuirea pe care le construiseră pe teren;
2. să lase de îndată terenul în libera posesie a domnului Apostolides;
3. să îi plătească domnului Apostolides diferite sume cu titlu de despăgubiri speciale și de beneficii lunare nerealizate (și anume chirii), până la executarea integrală a hotărârii, sume care urmau să fie majorate cu dobânzi;
4. să înceteze orice intervenție ilegală pe teren, personal sau prin interpuși, și
5. să plătească diferite sume cu titlu de cheltuieli de judecată (majorate cu dobânzi).

19. La 15 noiembrie 2004, în numele domnului și doamnei Orams a fost formulată o opoziție împotriva hotărârilor pronunțate în lipsă.

20. Potrivit normelor de procedură din Republica Cipru, pentru a obține anularea unei hotărâri pronunțate în lipsă, pârâtul trebuie să prezinte o apărare plauzibilă („arguable defence”) împotriva cererii îndreptate împotriva sa. După administrarea probelor și ascultarea părților, Tribunalul din Nicosia a decis, la 19 aprilie 2005, că pârâtii nu prezentaseră o apărare plauzibilă. Calea de atac formulată de soții Orams împotriva acestei hotărâri a fost respinsă la 21 decembrie 2006 de Curtea Supremă a Republicii Cipru.

21. La 18 octombrie 2005, domnul Apostolides a solicitat, în temeiul Regulamentului nr. 44/2001, executarea hotărârii pronunțate în lipsă la 9 noiembrie 2004 și a hotărârii pronunțate de Tribunalul din Nicosia la 19 aprilie 2005. La 21 octombrie 2005, un Master al High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division, a declarat hotărârile executorii în Anglia.

22. Soții Orams au atacat decizia sus-menționată, în temeiul articolului 43 din Regulamentul nr. 44/2001, în fața unui judecător al High Court of Justice (judecătorul Jack), care a admis acțiunea. Domnul Apostolides a declarat apel împotriva acestei decizii la Court of Appeal, în temeiul articolului 44 din Regulamentul nr. 44/2001. Prin decizia din 19 iunie 2007 (primită de Curte la 14 septembrie 2007), Court of Appeal a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Suspendarea aplicării acquis-ului comunitar în zona de nord, în temeiul articolului 1 alineatul (1) din Protocolul nr. 10 din Actul de aderare a Republicii Cipru la UE în 2003, împiedică o instanță dintr-un stat membru să recunoască și să execute o hotărâre pronunțată de o instanță din Republica Cipru cu sediul în zona controlată de guvern cu privire la o proprietate situată în zona de nord, atunci când recunoașterea și executarea sunt solicitate în temeiul Regulamentului (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, care face parte din acquis-ul comunitar?
- 2) Articolul 35 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 autorizează sau obligă o instanță dintr-un stat membru să nu recunoască și să nu execute o hotărâre pronunțată de o instanță dintr-un alt stat membru cu privire la o proprietate situată într-o zonă a acestui stat membru în care guvernul acestui stat nu exercită un control efectiv? O hotărâre de această natură încalcă în special articolul 22 din Regulamentul nr. 44/2001?
- 3) O hotărâre a unei instanțe dintr-un stat membru, cu sediul într-o zonă a acestui stat în care guvernul acestui stat exercită un control efectiv, hotărâre care privește

o proprietate situată într-o zonă în care guvernul acestui stat nu exercită un control efectiv, poate să nu fie recunoscută sau să nu fie executată în temeiul articolului 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 pentru motivul că hotărârea nu poate fi executată în practică în locul în care se află proprietatea, deși hotărârea este executorie în zona statului membru controlată de guvern?

acest pârât se poate opune executării hotărârii inițiale pronunțate în lipsă sau a hotărârii privind opoziția, în conformitate cu articolul 34 punctul 2 din Regulamentul nr. 44/2001, pentru motivul că actul de sesizare a instanței nu i-a fost comunicat sau notificat în timp util și într-o manieră care să îi permită acestuia să își pregătească apărarea înainte de pronunțarea în lipsă a hotărârii inițiale? Are vreo consecință faptul că ședința s-a limitat la examinarea motivelor pe care pârâtul le opunea cererii?

4) Atunci când:

— s-a pronunțat o hotărâre în lipsă împotriva unui pârât,

— pârâtul a atacat apoi hotărârea pronunțată în lipsă, în cadrul unei proceduri inițiate în fața instanței de origine, dar

— în urma unei audieri complete și echitabile, opoziția sa nu a fost admisă pentru motivul că acesta nu a reușit să formuleze o apărare plauzibilă (care este necesară în temeiul legislației naționale pentru ca o astfel de hotărâre să fie anulată),

5) La aplicarea criteriului prevăzut la articolul 34 punctul 2 din Regulamentul nr. 44/2001, și anume dacă «actul de sesizare a instanței sau un alt act echivalent [...] a fost comunicat sau notificat pârâtului care nu s-a înfățișat în timp util și într-o manieră care să-i permită acestuia să-și pregătească apărarea», care sunt factorii relevanți pentru evaluare? Mai exact:

a) În cazul în care comunicarea sau notificarea a adus efectiv în atenția pârâtului actul de sesizare a instanței, este relevant să fie luate în considerare acțiunile (sau omisiunile) pârâtului sau ale avocaților săi ulterioare comunicării sau notificării?

b) Care ar fi eventuala relevanță a unui anumit comportament al pârâtului sau al avocaților săi sau a dificultăților întâmpinate de aceștia?

- c) Este relevant că avocatul pârâtului s-a putut prezenta la proces înainte de pronunțarea hotărârii în lipsă?”

procedurilor și al hotărârilor care intră sub incidența regulamentului menționat.

23. În procedura în fața Curții au prezentat observații domnul Apostolides, soții Orams, guvernele elen, cipriot și polonez, precum și Comisia Comunităților Europene.

26. Domeniul teritorial de aplicare al dreptului comunitar corespunde, în conformitate cu articolul 299 CE, teritoriului statelor membre, cu excepția statelor, teritoriilor și zonelor precizate în această dispoziție. Dispozițiile titlului IV din partea a treia a Tratatului CE, consacrat spațiului de libertate, securitate și justiție, nu se aplică totuși Regatului Danemarcei, Irlandei și Regatului Unit decât în limitele trasate de articolul 69 CE coroborat cu protocoalele prevăzute în acest articol privind poziția Regatului Danemarcei, a Irlandei și a Regatului Unit. În acest temei, Irlanda și Regatul Unit au optat pentru aplicarea Regulamentului nr. 44/2001, iar Regatul Danemarcei a optat împotriva acestei aplicări⁶. Regulamentul nr. 44/2001 este aplicabil, așadar, Regatului Unit și, sub rezerva Protocolului nr. 10, Republicii Cipro.

IV — Aprecieri juridică

A — *Cu privire la prima întrebare*

24. Prin intermediul primei întrebări, Court of Appeal urmărește să se stabilească dacă suspendarea aplicării acquis-ului comunitar în zona de nord a insulei Cipro, în conformitate cu articolul 1 din Protocolul nr. 10, împiedică recunoașterea și executarea, în temeiul Regulamentului nr. 44/2001, a unei hotărâri cu privire la dreptul de proprietate aferent unui teren situat în această zonă.

25. Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie, mai întâi, să se distingă *domeniul teritorial de aplicare* al Regulamentului nr. 44/2001 de *domeniul de referință* al

27. Regulamentul nr. 44/2001 reglementează, pe de o parte, competența instanțelor care intră în incidența domeniului său teritorial de aplicare, precum și, pe de altă parte, recunoașterea și executarea hotărârilor acestor instanțe într-un alt stat membru decât cel în care a fost pronunțată hotărârea. Regulamentul nr. 44/2001 nu cuprinde, în schimb, nicio dispoziție privind recunoașterea și executarea în Comunitate a hotărârilor judecătorești pronunțate în țările terțe sau recunoașterea și executarea în țările terțe a

⁶ — A se vedea articolul 1 alineatul (3) din Regulamentul nr. 44/2001, precum și considerentele (20) și (21) ale acestuia.

hotărârilor pronunțate de instanțe din statele membre.

28. Trebuie să se distingă între domeniul teritorial de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001 și *domeniul de referință* al acestuia, și anume domeniul la care se pot referi hotărârile unei instanțe dintr-un stat membru, recunoscute și executate în temeiul regulamentului menționat. Domeniul de referință depășește domeniul teritorial de aplicare și se extinde la țările terțe. Prin urmare, Regulamentul nr. 44/2001 este de asemenea aplicabil unor litigii care prezintă elemente de extraneitate într-o țară terță.

29. Curtea a confirmat acest aspect în Hotărârea Owusu⁷ și în Avizul privind încheierea noii Convenții de la Lugano⁸. Conform acestei jurisprudențe, elementul de extraneitate care justifică aplicarea Regulamentului nr. 44/2001 poate consta de asemenea în localizarea faptelor în litigiu într-o țară terță⁹. Astfel, regulamentul menționat trebuie să elimine obstacolele în calea funcționării pieței interne care pot decurge din disparitățile dintre legislațiile naționale în materia competenței judiciare internaționale, precum și în materia recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești străine. Curtea consideră că aceste disparități afectează piața internă chiar și atunci când privesc hotărâri care prezintă legături doar cu o țară terță¹⁰.

30. Prin urmare, rămân de clarificat consecințele Protocolului nr. 10 asupra domeniului teritorial de aplicare și asupra domeniului de referință al Regulamentului nr. 44/2001.

31. Părțile sunt de acord asupra faptului că suspendarea aplicării acquis-ului comunitar în zonele din insula Cipru în care guvernul cipriot nu exercită un control efectiv, prevăzută la articolul 1 alineatul (1) din Protocolul nr. 10, limitează domeniul teritorial de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001. Rezultă că recunoașterea și executarea unei hotărâri a unei instanțe dintr-un stat membru în zona de nord a insulei Cipru nu se poate întemeia pe regulamentul menționat. Nici recunoașterea și executarea într-un alt stat membru, în temeiul aceluiași regulament, a unei hotărâri pronunțate de o instanță stabilită în zona menționată nu pare posibilă.

32. Totuși, litigiul de pe rolul Court of Appeal nu se referă la una dintre aceste situații. Aceasta trebuie să se pronunțe mai degrabă cu privire la o cerere de executare în Regatul Unit a unei hotărâri pronunțate de o instanță stabilită în zona controlată de guvernul Republicii Cipru. Limitarea adusă de Protocolul nr. 10 domeniului teritorial de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001 nu privește, prin urmare, prezenta cauză.

33. Soții Orams sunt singurii care pretind că protocolul menționat se opune de asemenea ca Regulamentul nr. 44/2001 să fie aplicat în

7 — Hotărârea din 1 martie 2005 (C-281/02, Rec., p. I-1383, punctul 29).

8 — Avizul 1/03 din 7 februarie 2006 (Rec., p. I-1145, punctul 143).

9 — Hotărârea Owusu (citată la nota de subsol 7, punctul 26) și Avizul 1/03 (citată la nota de subsol 8, punctul 145).

10 — Hotărârea Owusu (citată la nota de subsol 7, punctul 34).

privința hotărârilor pronunțate în cadrul domeniului teritorial de aplicare al acestui regulament și care trebuie de asemenea să fie recunoscute și executate în acest cadru, dar care privesc raporturi juridice legate de regiuni din insulă care nu sunt controlate de guvernul cipriot.

hiei normelor, actul de aderare (inclusiv protocolul anexat la acesta) primează asupra dreptului comunitar derivat. Totuși, în ultimă instanță, Regulamentul nr. 44/2001 contribuie la realizarea obiectivelor tratatului însuși¹².

34. Astfel cum susțin celelalte părți, însuși textul articolului 1 alineatul (1) din Protocolul nr. 10 se opune unei astfel de interpretări. Într-adevăr, acesta prevede suspendarea acquis-ului comunitar *în* diferite zone, iar nu *în ceea ce privește* aceste zone.

35. În plus, potrivit unei jurisprudențe constante, dispozițiile unui act de aderare care permit derogarea de la normele tratatului sunt de strictă interpretare în raport cu dispozițiile tratatului respectiv și trebuie limitate la ceea ce este absolut necesar¹¹.

36. Această jurisprudență poate fi transpusă în speță, cu toate că suspendarea acquis-ului comunitar nu privește în mod direct, în acest caz, dreptul comunitar primar, ci Regulamentul nr. 44/2001. Desigur, în cadrul ierar-

37. Astfel, articolul 65 CE, pe care se întemeiază Regulamentul nr. 44/2001, permite în mod expres adoptarea de măsuri care să îmbunătățească și să simplifice recunoașterea, precum și executarea hotărârilor judecătorești și fără caracter judecătoresc în materie civilă și comercială *în măsura necesară bunei funcționări a pieței interne*. Delimitarea clară a competențelor instanțelor în Comunitate, precum și recunoașterea și executarea hotărârilor favorizează efectiv exercitarea libertăților fundamentale. Acestea facilitează, într-adevăr, recuperarea creanțelor legate de livrările transfrontaliere de mărfuri, de prestațiile transfrontaliere de servicii sau de circulația transfrontalieră a capitalurilor, precum și exercitarea liberei circulații a persoanelor în Uniune.

38. Prin urmare, Protocolul nr. 10 trebuie interpretat în sensul că suspendarea aplicării Regulamentului nr. 44/2001 trebuie să se limiteze la ceea ce este absolut necesar. Trebuie avute în vedere, în această privință, obiectul și finalitatea protocolului.

11 — A se vedea Hotărârea din 29 martie 1979, Comisia/Regatul Unit (231/78, Rec., p. 1447, punctul 13), Hotărârea din 25 februarie 1988, Comisia/Grecia (194/85 și 241/85, Rec., p. 1037, punctele 19-21), Hotărârea din 14 decembrie 1989, Agegate (C-3/87, Rec., p. 4459, punctul 39), și Hotărârea din 3 decembrie 1998, KappAhl (C-233/97, Rec., p. I-8069, punctul 18).

12 — A se vedea considerentul (2) al Regulamentului nr. 44/2001, care se referă la legătura cu instituirea pieței interne.

39. Suspendarea acquis-ului comunitar urmărește, în opinia concordantă a părților, să permită Republicii Cipru să adere la Uniune chiar dacă negocierile privind reunificarea nu s-au putut finaliza. Intenția este de evita ca Republica Cipru să încalce, în calitate de stat membru, dreptul comunitar ca urmare a incapacității sale de a pune în aplicare acquis-ul comunitar pe întreg teritoriul său.

40. Astfel cum subliniază în special Comisia, nu toate reglementările comunitare trebuie excluse din zonele aflate sub controlul comunității cipriote turce. Astfel, în conformitate cu articolul 3 alineatul (1) din Protocolul nr. 10, suspendarea acquis-ului comunitar nu se opune unor măsuri care favorizează dezvoltarea economică a acestor părți ale insulei¹³. În plus, prin Regulamentul (CE) nr. 866/2004¹⁴ au fost adoptate norme întemeiate pe articolul 2 din Protocolul nr. 10, referitoare la circulația persoanelor și a mărfurilor între diferite zone.

41. Aceste norme nu sunt incompatibile cu obiectivul protocolului menționat de a facilita aderarea Republicii Cipru la Uniune, în pofida controlului efectiv limitat pe care acest stat membru îl exercită pe teritoriul său, ci

favorizează dezvoltarea comună a celor două părți ale insulei Cipru.

42. Acest obiectiv al protocolului nu impune suspendarea aplicării Regulamentului nr. 44/2001 nici în situația din speță. Recunoașterea și executarea hotărârilor Tribunalului din Nicosia în Regatul Unit nu implică, în fapt, obligații insurmontabile pentru Republica Cipru în privința părții de nord a insulei Cipru, care să determine un conflict cu dreptul comunitar. Dimpotrivă, instanțele din Regatul Unit sunt cele chemate să acționeze.

43. Cu toate acestea, soții Orams invocă alt obiectiv al Protocolului nr. 10, cel de a contribui la o reglementare globală a problemei cipriote, conform rezoluțiilor relevante ale Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite¹⁵, reafirmat în special în primul considerent al acestuia. În opinia acestora, hotărârea în cauză a Tribunalului din Nicosia aduce atingere reglementării globale a problemelor privind proprietatea. Prin urmare, recunoașterea și executarea hotărârii în cauză afectează obiectivele Protocolului nr. 10 și rezoluțiile adoptate de Organizația Națiunilor Unite în această privință.

13 — Acesta este obiectivul urmărit de Regulamentul (CE) nr. 389/2006 al Consiliului din 27 februarie 2006 privind crearea unui instrument de sprijin financiar în scopul de a încuraja dezvoltarea economică a comunității cipriote turce și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2667/2000 privind Agenția Europeană pentru Reconstrucție (JO L 65, p. 5, Ediție specială, 11/vol. 45, p. 147).

14 — Regulamentul (CE) nr. 866/2004 al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind regimul stabilit în temeiul dispozițiilor articolului 2 din Protocolul nr. 10 din Actul de aderare din 2003 (JO L 161, p. 128, rectificare în JO 2004, L 206, p. 51, Ediție specială, 1/vol. 05, p. 44).

15 — Rezoluțiile Consiliului de Securitate cu privire la Cipru sunt regrupate pe paginile internet ale Forțelor Națiunilor Unite de menținere a păcii în Cipru (UNFICYP): www.unficy.org/nqcontent.cfm?a_id=1636.

44. Totuși, această obiecție nu poate conduce în principiu la neaplicarea Regulamentului nr. 44/2001 în statele membre atunci când hotărârile unei instanțe dintr-un stat membru privesc partea de nord a insulei Cipru.

afluență de raporturi juridice în care recunoașterea și executarea hotărârilor instanțelor din Republica Cipru în alte state membre, precum și aplicarea normelor privind competența prevăzute de Regulamentul nr. 44/2001 prezintă de asemenea interes pentru părțile care au reședința în partea de nord a insulei.

45. Este cu siguranță adevărat că, în mod repetat, Consiliul de Securitate al Națiunilor Unite a făcut apeluri la menținerea păcii în Cipru, precum și a integrității teritoriale a insulei Cipru. În această privință, Consiliul de Securitate al Națiunilor Unite a îndemnat comunitatea internațională să se abțină de la orice act care ar putea exacerba conflictul¹⁶. Din aceste îndemnuri, mai degrabă generale, nu se poate totuși deduce o obligație de a nu recunoaște hotărârile instanțelor cipriote grecești care privesc drepturi de proprietate revendicate asupra unor terenuri din zona cipriotă turcă.

47. Părțile sunt de asemenea în dezacord cu privire la problema dacă recunoașterea și executarea hotărârii în cauză frânează sau favorizează reglementarea finală a chestiunilor privind proprietatea. Astfel, domnul Apostolides susține că vânzarea terenurilor expropriate din zona controlată de Republica Turcă a Ciprului de Nord către resortisanți ai altor state membre complică restituirea lor în cadrul unei soluții de compromis ulterioare. Faptul că persoanele care se află într-o situație comparabilă cu a sa ar putea invoca, în alte state membre, drepturi de proprietate asupra acestor terenuri descurajează, în opinia acestuia, eventualii cumpărători.

46. În plus, nu rezultă foarte clar modul în care aplicarea Regulamentului nr. 44/2001 intensifică, în fond, conflictul cipriot. Această aplicare poate avea de asemenea efectul contrar și poate favoriza normalizarea relațiilor economice. Având în vedere că linia de demarcație dintre cele două părți ale insulei Cipru a fost deschisă pentru circulația persoanelor și a mărfurilor¹⁷, se poate anticipa o

48. Nu este necesar să se stabilească în acest cadru consecințele pe care suspendarea aplicării Regulamentului nr. 44/2001 în cauzele referitoare la partea de nord a Ciprului le are asupra procesului politic de soluționare a conflictului. Aplicarea regulamentului menționat nu poate depinde de astfel de aprecieri politice complexe. Aceasta ar aduce atingere principiului securității juridice, a cărui respectare figurează printre obiectivele

16 — A se vedea, printre altele, Rezoluția 353 (1974) din 20 iulie 1974, Rezoluția 541 (1983) din 18 noiembrie 1983 și Rezoluția 1251 (1999) din 29 iunie 1999.

17 — A se vedea, cu privire la dezvoltarea circulației persoanelor și a mărfurilor, Comunicarea Comisiei din 27 august 2008 — Raportul anual privind punerea în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 866/2004 al Consiliului din 29 aprilie 2004 și situația rezultată în urma aplicării sale [COM (2008) 529 final].

Regulamentului nr. 44/2001¹⁸. În consecință, normele privind competența prevăzute de regulament trebuie să permită stabilirea instanței competente cu un grad mare de previzibilitate¹⁹. În plus, reclamantul dintr-un litigiu aflat pe rolul unei instanțe dintr-un stat membru trebuie să fie în măsură să prevadă cu suficientă certitudine dacă, în temeiul Regulamentului nr. 44/2001, o hotărâre definitivă poate fi executată într-un alt stat membru în măsura în care nu este aplicabil niciun motiv de refuz al acestei executări prevăzut de regulamentul menționat.

49. Domnul Apostolides merge chiar mai departe. Acesta consideră că aplicarea Regulamentului nr. 44/2001 se impune pentru a ține seama de Hotărârea Loizidou împotriva Turciei a Curții Europene a Drepturilor Omului²⁰.

50. În această hotărâre și în alte hotărâri ulterioare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că exproprierile care au avut

loc după ocuparea părții de nord a insulei Cipru sunt inoperante și nu repun în discuție drepturile de proprietate ale persoanelor expulzate²¹. Refuzul accesului la proprietate și al exercitării acesteia încalcă, prin urmare, articolul 1 din Primul protocol adițional la CEDO, precum și dreptul la respectarea domiciliului [articolul 8 alineatul (1) din CEDO], în măsura în care persoanele în cauză dețin o locuință pe terenul respectiv²². Recent, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a recunoscut totuși că respectiva comisie a proprietății imobiliare pe care Republica Turcă a Ciprului de Nord a instituit-o între timp respectă în principiu cerințele CEDO. În procedura în cauză, Curtea a acordat totuși reclamantei o despăgubire pentru încălcarea drepturilor acesteia din urmă întemeiate pe CEDO²³.

51. În această privință, trebuie să se constate, în primul rând, că niciuna dintre hotărârile citate anterior nu are legătură cu cauza domnului Apostolides. Prin urmare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului nu a furnizat, cu privire la dreptul de proprietate revendicat în mod specific de acesta, nicio concluzie de care ar trebui să se țină seama în mod direct.

18 — A se vedea, cu privire la Convenția de la Bruxelles din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 1998, C 27, p. 1) (versiunea consolidată) (denumită în continuare „Convenția de la Bruxelles”), Hotărârea din 28 septembrie 1999, GIE Groupe Concorde și alții (C-440/97, Rec., p. I-6307, punctul 23), Hotărârea din 19 februarie 2002, Besix (C-256/00, Rec., p. I-1699, punctul 24), și Hotărârea Owusu (citată la nota de subsol 7, punctul 38); cu privire la Regulamentul nr. 44/2001, Hotărârea din 22 mai 2008, Glaxosmithkline și Laboratoires Glaxosmithkline (C-462/06, Rep., p. I-3965, punctul 33).

19 — A se vedea în acest sens considerentul (11) al Regulamentului nr. 44/2001 și Hotărârea Glaxosmithkline și Laboratoires Glaxosmithkline (citată la nota de subsol 18, punctul 33), precum și, în ceea ce privește Convenția de la Bruxelles, Hotărârea Owusu (citată la nota de subsol 7, punctele 39 și 40).

20 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Loizidou împotriva Turciei din 18 decembrie 1996, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-VI.

21 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Loizidou împotriva Turciei (citată la nota de subsol 20, § 46). A se vedea de asemenea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Cipru împotriva Turciei din 10 mai 2001, nr. 25781/94, *Recueil des arrêts et décisions* 2001-IV.

22 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Loizidou împotriva Turciei (citată la nota de subsol 20, § 64), și Hotărârea Xenides-Arestis II (citată la nota de subsol 3), cu privire la încălcarea articolului 1 din Primul protocol adițional și cu privire la încălcarea articolului 8 alineatul (1) din CEDO (dreptul la respectarea domiciliului) (a se vedea de asemenea jurisprudența citată).

23 — Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Xenides-Arestis împotriva Turciei din 7 decembrie 2006, nr. 46347/99, § 37 și 42 (denumită în continuare Hotărârea Xenides-Arestis III). Curtea Europeană a Drepturilor Omului a impus părții să adopte o reglementare generală privind despăgubirile care să fie conformă cu cerințele CEDO (Hotărârea Xenides-Arestis II, citată la nota de subsol 3, § 40); a se vedea de asemenea, cu privire la admisibilitate, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Ordonanța Xenides-Arestis împotriva Turciei din 14 martie 2005.

52. Ar trebui totuși să se examineze dacă dreptul la un proces echitabil și la o protecție jurisdicțională efectivă, consacrat la articolul 6 alineatul (1) din CEDO, impune în fapt executarea hotărârilor Tribunalului din Nicosia care privesc în mod direct pretențiile domnului Apostolides²⁴. Cu toate acestea, până în prezent, Curtea Europeană a Drepturilor Omului nu a recunoscut – din câte se pare – un drept de această natură decât în contextul executării în statul în care a fost pronunțată hotărârea²⁵. Nu este necesar să se stabilească, în acest stadiu, dacă articolul 6 alineatul (1) din CEDO impune de asemenea recunoașterea și executarea hotărârilor străine, întrucât Regulamentul nr. 44/2001 este în orice caz aplicabil pentru motivele expuse mai sus și conferă un drept de această natură. În orice caz, articolul 6 alineatul (1) din CEDO nu ar conduce la un alt rezultat decât o aplicare a Regulamentului nr. 44/2001 obiectivă și conformă cu drepturile omului.

53. În consecință, trebuie să se răspundă la prima întrebare după cum urmează:

Suspendarea aplicării acquis-ului comunitar în zonele din Republica Cipru în care guvernul Republicii Cipru nu exercită un control efectiv, în temeiul articolului 1 alineatul (1) din Protocolul nr. 10 la Actul de aderare din

2003, nu împiedică o instanță dintr-un alt stat membru să recunoască și să execute, în temeiul Regulamentului nr. 44/2001, o hotărâre pronunțată de o instanță din Republica Cipru care privește zona ce nu este controlată de guvernul cipriot.

B — Cu privire la întrebările a doua-a cincea

54. Prin intermediul întrebărilor a doua-a cincea, Court of Appeal solicită interpretarea articolului 35 alineatul (1) și a articolului 34 punctele 1 și 2 din Regulamentul nr. 44/2001 prin raportare la eventualele obstacole în calea recunoașterii și executării în sensul acestor dispoziții. Înainte de a putea răspunde la aceste întrebări, trebuie să se stabilească dacă situația din speță intră în domeniul de aplicare al acestui regulament. Astfel, Comisia și-a exprimat îndoiala că prezenta cauză reprezintă o materie civilă sau comercială în sensul articolului 1 alineatul (1) din regulamentul menționat.

1. Observație prealabilă cu privire la domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001

55. Comisia admite, într-adevăr, că litigiul dintre domnul Apostolides și soții Orams este un litigiu între particulari. Totuși, Comisia

24 — A se vedea, în această privință, Matscher, F., „Grundfragen der Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Entscheidungen in Zivilsachen”, în *Zeitschrift für Zivilprozess (ZZP)*, 1990, p. 294, 318, și același autor, „Die indirekte Wirkung des Art. 6 EMRK bei der Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Entscheidungen”, în *Festschrift für Helmut Kollhosser*, 2004, p. 427, 444 și următoarele, Geimer, R., „Menschenrechte im internationalen Zivilverfahrensrecht”, în *Aktuelle Probleme des Menschenrechtsschutzes, Berichte der deutschen Gesellschaft für Völkerrecht*, vol. 33, Heidelberg, 1994, p. 219 și următoarele.

25 — A se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Hornsby împotriva Greciei din 19 martie 1997, nr. 18357/91, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-II, § 40, și Hotărârea Burdov împotriva Rusiei din 7 mai 2002, nr. 59498/00, *Recueil des arrêts et décisions* 2002-III, § 34.

apreciază că acest litigiu trebuie situat într-un context mai larg și că trebuie să se ia în considerare că disputele care privesc terenuri ale resortisanților ciprioți greci expulzați își au originea în ocupația militară a părții de nord a insulei Cipru.

56. Potrivit Comisiei, este un fapt curent pe scena internațională ca soluționarea litigiilor individuale privind proprietatea rezultate ca urmare a conflictelor armate să fie încredințate unor organisme speciale, astfel cum prevăzuse planul Annan de reunificare a Ciprului. După abandonarea acestui plan, Republica Turcă a Ciprului de Nord a adoptat reglementări conforme cu indicațiile Curții Europene a Drepturilor Omului²⁶ pentru a soluționa cererile de despăgubire și a institui o comisie a proprietății imobiliare. Drepturile la restituirea proprietății și la despăgubire pentru privarea de folosința acesteia, prevăzute de aceste reglementări, fac parte din dreptul public.

57. Potrivit Comisiei, cu ocazia aplicării Regulamentului nr. 44/2001 trebuie să se aibă în vedere că este disponibilă o altă cale legală prevăzută de CEDO. Articolul 71 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 nu aduce atingere convențiilor care reglementează competența, recunoașterea sau executarea hotărârilor în anumite chestiuni speciale. Regimul de despăgubire instituit sub controlul Curții Europene a Drepturilor Omului ar putea fi asimilat unei astfel de convenții.

²⁶ — A se vedea, în această privință, referințele citate la nota de subsol 23.

58. În această privință, trebuie amintită, mai întâi, jurisprudența constantă potrivit căreia noțiunea de materie civilă și comercială este o noțiune autonomă de drept comunitar, care trebuie interpretată prin referire la obiectivele și la structura Regulamentului nr. 44/2001 și, respectiv, ale Convenției de la Bruxelles, precum și la principiile generale care reies din ansamblul ordinilor juridice naționale²⁷.

59. Nu intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001 exclusiv litigiile dintre o autoritate publică și o persoană de drept privat, în măsura în care autoritatea menționată acționează în exercitarea puterii publice²⁸. Astfel, cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Lechouritou²⁹, citată de Comisie, privea o acțiune introdusă de un particular împotriva Republicii Federale Germania pentru prejudiciile suferite ca urmare a crimelor de război săvârșite de Wehrmacht.

60. În speță, domnul Apostolides nu invocă însă drepturi de restituire sau de despăgubire împotriva unui organism public, ci exercită împotriva soților Orams un drept de natură civilă la restituirea unui teren și alte drepturi legate de privarea de folosința terenului menționat.

²⁷ — Hotărârea din 14 octombrie 1976, LTU (29/76, Rec., p. 1541), Hotărârea din 16 decembrie 1980, Rüffer (814/79, Rec., p. 3807, punctul 7), Hotărârea din 14 noiembrie 2002, Baten (C-271/00, Rec., p. I-10489, punctul 28), Hotărârea din 15 mai 2003, Préservatrice foncière TIARD (C-266/01, Rec., p. I-4867, punctul 20), Hotărârea din 18 mai 2006, CÉZ (C-343/04, Rec., p. I-4557, punctul 22), și Hotărârea din 15 februarie 2007, Lechouritou și alții (C-292/05, Rep., p. I-1519, punctul 29).

²⁸ — A se vedea, cu privire la Convenția de la Bruxelles, Hotărârea din 1 octombrie 2002, Henkel (C-167/00, Rec., p. I-8111, punctul 26).

²⁹ — Citată la nota de subsol 27.

61. Natura acestor drepturi nu se schimbă ca urmare a faptului că domnul Apostolides poate exercita eventual alte acțiuni alternative sau suplimentare de drept public împotriva organismelor Republicii Turce a Ciprului de Nord. Prin urmare, nu este necesar să se stabilească în acest context dacă aceste acțiuni alternative sau suplimentare existau efectiv atunci când Tribunalul din Nicosia a pronunțat, în favoarea domnului Apostolides, hotărârea a cărei executare este solicitată³⁰.

62. Curtea s-a pronunțat deja, într-adevăr, în sensul că este suficient ca reclamantul să acționeze pe baza unei pretenții care derivă dintr-un act de autoritate publică pentru a considera că acțiunea acestuia, oricare ar fi natura procedurii recunoscute în acest sens de dreptul național, este exclusă din domeniul de aplicare al Convenției de la Bruxelles³¹. S-ar putea considera, în această privință, că atingerea adusă proprietății își are originea în acțiunile forțelor armate turce sau ale autorităților Republicii Turce a Ciprului de Nord. Precizarea Curții din fragmentul citat nu este aplicabilă în această privință decât în cazul unui litigiu între un organism public și un particular³².

63. Atunci când există o pluralitate de raporturi la care sunt parte fie o autoritate publică și o persoană de drept privat, fie exclusiv persoane de drept privat, este necesar

să se identifice raportul juridic dintre părțile în litigiu și să se examineze temeiul, precum și modalitățile de exercitare a acțiunii introduse³³. În acțiunea principală, un particular formulează cereri de drept privat împotriva unui alt particular în fața unei instanțe civile, astfel încât toate elementele indică faptul că este vorba despre un litigiu de drept civil.

64. După toate aparențele, ar fi posibil ca aceste cereri de drept civil să fie excluse printr-o reglementare națională sau internațională, iar părțile în cauză să nu aibă la dispoziție decât o acțiune în restituire sau în despăgubire împotriva statului. Aceasta ar putea avea drept consecință interzicerea accesului la o acțiune civilă.

65. Republica Cipru nu a utilizat în mod evident această posibilitate. Până în prezent, nu există nici vreun text de drept internațional în acest sens. În orice caz, Tribunalul din Nicosia și instanțele succesive nu au luat în considerare, în hotărârile pronunțate, o astfel de excludere a cererilor de drept civil sau a exercitării unei acțiuni în fața instanței civile. Chiar dacă acest fapt ar fi eronat din punct de vedere juridic, Court of Appeal nu ar putea să controleze, în principiu, în contextul procedurii de executare, competența Tribunalului din Nicosia [articolul 34 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001], nici temeinicia hotărârii a cărei recunoaștere este solicitată [articolul 36 și articolul 45 alineatul (2) din acest regulament].

30 — Reglementările în cauză, care îndeplineau în principiu, potrivit Curții Europene a Drepturilor Omului, cerințele CEDO, nu au intrat în vigoare decât la 22 decembrie 2005 și la 30 martie 2006 (a se vedea Hotărârea Xenides-Arestis III, citată la nota de subsol 23, § 11).

31 — Hotărârea Rüffer (citată la nota de subsol 27, punctul 15) și Hotărârea Lechouritou (citată la nota de subsol 27, punctul 41).

32 — A se vedea Hotărârea Rüffer (citată la nota de subsol 27, punctul 8).

33 — A se vedea Hotărârea Baten (citată la nota de subsol 27, punctul 31), Hotărârea Préservatrice foncière TIARD (citată la nota de subsol 27, punctul 23) și Hotărârea din 5 februarie 2004, Frahuil (C-265/02, Rec., p. I-1543, punctul 20).

66. Totuși, Comisia pare să susțină ideea potrivit căreia, în virtutea dreptului internațional, cererile de drept civil au fost de asemenea excluse, având în vedere că Republica Turcă a Ciprului de Nord a adoptat un regim de despăgubire aprobat, în principiu, de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

67. Nu suntem de acord cu această argumentație.

68. Hotărârea Xenides-Arestis III³⁴, în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului s-a exprimat în mod favorabil în privința compatibilității cu CEDO a regimului de despăgubire, nu oferă nicio precizare în sensul că acest regim exclude în mod valabil formularea cererilor de drept civil în conformitate cu dreptul cipriot. Dimpotrivă, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a respins în mod expres argumentul în sensul că reclamanta era obligată să sesizeze comisia proprietății imobiliare cu privire la chestiunea despăgubirii; în schimb, a acordat ea însăși o despăgubire³⁵.

69. Este îndoielnic că o altă opinie poate fi susținută. Astfel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului neagă, în principiu, orice efect juridic exproprierilor efectuate de Republica Turcă a Ciprului de Nord în lipsa recunoaș-

terii acestora de către comunitatea internațională³⁶. Aceasta admite numai că anumite reglementări adoptate de structuri statale nerecunoscute de comunitatea internațională pot fi considerate valide pentru a evita inconveniente pentru populația în cauză³⁷. Ar fi excesiv ca regimul de despăgubire să excludă exercitarea drepturilor civile în detrimentul persoanelor în cauză și fără acordul Republicii Cipru³⁸.

70. De asemenea, nu poate fi susținută teza Comisiei, potrivit căreia, în conformitate cu articolul 71 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, regimul de despăgubire aprobat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului prevalează asupra regulamentului menționat.

71. Această dispoziție prevede că regulamentul nr. 44/2001 „nu aduce atingere convențiilor la care statele membre sunt parte și care reglementează competența, recunoașterea sau executarea hotărârilor în anumite chestiuni speciale”.

36 — A se vedea referințele la nota de subsol 21.

37 — A se vedea Hotărârea Loizidou împotriva Turciei (citată la nota de subsol 20, § 45) și Ordonanța Xenides-Arestis împotriva Turciei (citată la nota de subsol 23).

38 — Aceasta nu înseamnă neapărat că o victimă poate solicita în același timp restituirea terenului său printr-o acțiune de drept civil și plata unei indemnizații pentru expropriere. În cazul în care sunt inițiate proceduri paralele, prestațiile solicitate și obținute în cadrul unei proceduri trebuie să fie luate în cadrul celorlalte proceduri, pentru a evita o îmbogățire fără justă cauză.

34 — Citată la nota de subsol 23.

35 — Hotărârea Xenides-Arestis III (citată la nota de subsol 23, § 37).

72. Regimul de despăgubire al Republicii Turce a Ciprului de Nord, hotărârile privitoare la acesta, pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, și chiar CEDO însăși nu se încadrează în mod vădit în această definiție. Cu toate că CEDO este o convenție, aceasta nu cuprinde norme speciale privind competența judiciară, recunoașterea sau executarea hotărârilor în domenii speciale care intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001. Reglementările unilaterale ale Republicii Turce a Ciprului de Nord nu sunt convenții. În plus, hotărârile pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului cu privire la acestea nu se referă la recunoașterea și executarea hotărârilor pronunțate în cauze civile.

care guvernul acestui stat membru nu exercită un control efectiv.

75. Înainte de a răspunde la această întrebare, trebuie să se arate că, potrivit considerentelor (2), (6), (16) și (17), Regulamentul nr. 44/2001 urmărește să asigure libera circulație a hotărârilor pronunțate în statele membre în materie civilă și comercială prin simplificarea formalităților în vederea recunoașterii acestora, precum și a executării lor rapide și simple³⁹.

73. Prin urmare, trebuie să se constate că hotărârea a cărei recunoaștere este solicitată în acțiunea principală privește o cauză civilă în sensul articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 și, astfel, face parte din domeniul material de aplicare al acestui regulament.

76. În conformitate cu acest obiectiv, articolul 33 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 prevede că o hotărâre pronunțată într-un stat membru este recunoscută în celelalte state membre fără a fi necesară o procedură specială. Recunoașterea nu poate fi refuzată decât în cazurile prevăzute la articolele 34 și 35 din acest regulament.

2. Cu privire la a doua întrebare

74. Prin intermediul celei de a doua întrebări, se solicită să se stabilească dacă articolul 35 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 coroborat cu articolul 22 punctul 1 din acesta autorizează sau obligă o instanță dintr-un stat membru să refuze recunoașterea sau executarea unei hotărâri pronunțate de instanțele dintr-un alt stat membru cu privire la un teren situat într-o zonă a acestui din urmă stat în

77. Potrivit articolului 38 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, o hotărâre pronunțată într-un stat membru și care este executorie în statul în cauză este pusă în executare într-un alt stat membru atunci când, la cererea oricăreia dintre părțile interesate, a fost declarată executorie în statul respectiv. Articolul 45 alineatul (1) din

39 — Hotărârea din 14 decembrie 2006, ASML (C-283/05, Rec., p. I-12041, punctul 23).

acest regulament autorizează instanța sesizată cu o acțiune să refuze să declare executorie o hotărâre numai pentru unul dintre motivele prevăzute la articolele 34 și 35.

78. Articolul 35 alineatul (3) din regulament stabilește, în această privință, principiul potrivit căruia competența instanței din statul membru din care provine hotărârea nu poate fi revizuită. Potrivit articolului 35 alineatul (1), acest principiu cunoaște o excepție în cazul nerespectării anumitor competențe exclusive, printre care competența atribuită de articolul 22 punctul 1 din regulamentul menționat instanței în raza căreia este situat bunul imobil care face obiectul litigiului.

79. Potrivit articolului 22 punctul 1, au competență exclusivă, indiferent de domiciliu, în materie de drepturi reale imobiliare sau de închiriere a unor imobile instanțele din statul membru pe teritoriul căruia este situat imobilul. Această dispoziție ar fi încălcată în sensul articolului 35 alineatul (1) în cazul în care hotărârea ar privi drepturi reale aferente unui teren care nu este situat în statul membru în care este pronunțată hotărârea, și anume Republica Cipru, ci într-un alt stat membru.

80. Astfel cum arată în mod întemeiat domnul Apostolides, guvernele elen și cipriot, precum și Comisia, Republica Cipru este singurul stat recunoscut de comunitatea internațională pe insula Cipru⁴⁰. Teritoriul acestui stat include de asemenea partea de nord a insulei, în care se află terenul în litigiu⁴¹. Republica Turcă a Ciprului de Nord, care controlează efectiv această zonă, nu a fost recunoscută de niciun stat, cu excepția Republicii Turcia⁴². Reiese din Protocolul nr. 10 că statele semnatare ale actului de aderare au considerat de asemenea că partea de nord a insulei Cipru este inclusă în teritoriul național al Republicii Cipru și că face, astfel, parte din teritoriul care a aderat. Altfel, ar fi fost inutilă suspendarea aplicării acquis-ului comunitar în această parte a insulei.

81. Hotărârea pe care instanța de trimitere este chemată să o declare executorie privește, cel puțin parțial⁴³, drepturi reale, și anume proprietatea unui teren situat pe teritoriul Republicii Cipru. Potrivit unei interpretări literale a articolului 22 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001, nu există nicio îndoială cu

40 — A se vedea Hotărârea Anastasiou și alții (citată la nota de subsol 2, punctul 40).

41 — A se vedea în special Tomuschat, C., „The accession of Cyprus to the European Union”, în Häberle, P., Morlock, M., Skouris, V. (ed.), *Festschrift für D. Tsatsos*, Baden-Baden, 2003, p. 672, 676.

42 — A se vedea punctul 12 din Concluziile avocatului general Gulmann prezentate în cauza Anastasiou (citată la nota de subsol 2). Consiliul de Securitate al Națiunilor Unite a condamnat în mod expres proclamarea Republicii Turce a Ciprului de Nord și a indemnizat la nerecunoașterea acesteia [a se vedea Rezoluția 541 (1983) din 18 noiembrie 1983 și Rezoluția 550 (1984) din 11 mai 1984, disponibile la adresa de internet www.unfcyp.org/nqcontent.cfm?a_id=1636]. Prin Declarațiile din 16 noiembrie 1983 (*Buletinul Comunităților Europene* nr. 11/1983, punctul 2.4.1) și din 27 martie 1984 (*Buletinul Comunităților Europene* nr. 3/1984, punctul 2.4.3), miniștrii afacerilor externe ai statelor membre reunite în cadrul cooperării politice europene au condamnat proclamarea independenței. A se vedea, cu privire la problema recunoașterii, Talmon, S., *Kollektive Nichtanerkennung illegaler Staaten*, Tübingen, 2006, p. 41 și următoarele.

43 — În cazul în care a fost acordată o despăgubire pentru privarea de folosință, articolul 22 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 ar putea fi inaplicabil [a se vedea Hotărârea din 9 iunie 1994, Lieber (C-292/93, Rec., p. I-2535, punctul 15)].

privire la competența exclusivă a instanțelor din acest stat membru.

82. Soții Orams consideră totuși că sensul și scopul acestei dispoziții se opun acestei concluzii.

83. Potrivit unei jurisprudențe constante, motivul esențial al competenței exclusive a instanțelor din statul contractant în care este situat imobilul îl constituie împrejurarea că instanța în raza căreia este situat imobilul este cea mai în măsură să se pronunțe cu privire la litigiile în materie de drepturi reale imobiliare⁴⁴. În general, litigiile de această natură sunt soluționate în conformitate cu normele statului în care este situat imobilul. În plus, acestea necesită în mod frecvent verificări și expertize la fața locului. Rezultă că atribuirea unei competențe exclusive instanței în raza căreia este situat imobilul, care este cea mai în măsură, având în vedere proximitatea, să cunoască în mod adecvat situațiile de fapt, corespunde interesului unei bune administrări a justiției⁴⁵.

84. Soții Orams deduc din aceasta că articolul 22 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în mod restrictiv și că nu fundamentează competența instanțelor din Republica Cipru de a judeca acțiunile privind drepturi aferente unor tere-

nuri situate în partea de nord a insulei. Astfel, în lipsa controlului efectiv asupra acestui teritoriu, instanțele Republicii Cipru nu ar avea avantajul proximității.

85. În definitiv, nu este necesar să se examineze dacă această analiză, care nu este confirmată de termenii dispoziției menționate, este exactă. Astfel, articolul 22 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 ar fi încălcat doar în cazul în care nu ar fi competente instanțele din Republica Cipru, ci cele dintr-un alt *stat membru*, ca urmare a locului în care este situat bunul. Nu reiese care ar trebui să fie acest stat membru. Independent de statutul său internațional, Republica Turcă a Ciprului de Nord ar trebui în cel mai bun caz să fie asimilată unei țări terțe. Întrucât punctul 1 al articolului 22 menționat nu conferă în mod direct o competență exclusivă instanțelor dintr-o țară terță, această dispoziție nu poate fi încălcată nici chiar în această ipoteză.

86. Este adevărat că în doctrină există o controversă cu privire la eventualul efect indirect al articolului 22 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 în beneficiul țărilor terțe⁴⁶. Curtea pare însă să respingă acest efect indirect. În Avizul Lugano, aceasta a arătat că respectiva competență exclusivă a instanței în raza căreia este situat un bun dintr-o țară terță prevalează asupra competenței instanței de la domiciliul reclamantului

44 — A se vedea, cu privire la Convenția de la Bruxelles, Hotărârea din 14 decembrie 1977, Sanders (73/77, Rec., p. 2383, punctele 10 și 11), Hotărârea din 10 ianuarie 1990, Reichert și Kockler (C-115/88, Rec., p. I-27, punctul 10), Hotărârea din 13 octombrie 2005, Klein (C-73/04, Rec., p. I-8667, punctul 16), și Hotărârea din 18 mai 2006, ČEZ (C-343/04, Rec., p. I-4557, punctul 28). A se vedea de asemenea în acest sens Raportul Jennard cu privire la Convenția de la Bruxelles (JO 1979, C 59, p. 1, 35).

45 — A se vedea în special Hotărârea ČEZ (citată la nota de subsol 44, punctul 29).

46 — A se vedea cu privire la litigiul Rauscher împotriva Mankowski, *Europäisches Zivilprozessrecht*, ediția a doua, München, 2006, art. 22 Brüssel I-VO, punctul 26, precum și Layton și Mercer, *European Civil Practice*, ediția a doua, Londra, 2004, punctul 19.010.

dintr-un stat membru, stabilită la articolul 2 din Regulamentul nr. 44/2001, numai pentru motivul că în Convenția de la Lugano este prevăzută o dispoziție analogă articolului 22 din regulamentul menționat. În temeiul exclusiv al Regulamentului nr. 44/2001, instanța competentă rămâne cea de la locul domiciliului din Comunitatea Europeană⁴⁷.

87. Ar fi, în orice caz, greșit ca acest efect indirect să fie aplicat în privința articolului 35 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001. Într-adevăr, din articolul 35 alineatul (1) coroborat cu alineatul (3) al aceluiași articol reiese că refuzul de a recunoaște și de a executa o hotărâre pentru nerespectarea normelor privind competența nu este admis decât în cazuri excepționale. Rezultă că domeniul de aplicare al alineatului (1) al articolului 35 menționat nu poate fi extins prin invocarea nerespectării competenței instanțelor din țări terțe care nu sunt parte la Convenția de la Lugano, pentru a fi calificat drept motiv de refuz al recunoașterii.

88. Pentru o analiză exhaustivă, vom evoca consecințele care s-ar produce în cazul în care Republica Turcă a Ciprului de Nord ar fi, contrar opiniei noastre, asimilată unei țări terțe. În această ipoteză, litigiile privind terenuri situate pe teritoriul respectiv nu ar intra în competența exclusivă a instanțelor din Republica Cipru în sensul articolului 22 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001. Prin urmare, s-ar aplica normele generale privind competența. Potrivit articolului 35 alineatul (3) din același regulament, faptul că

Tribunalul din Nicosia este sau nu este competent efectiv în temeiul acestor norme⁴⁸ ar fi lipsit de incidență asupra recunoașterii și executării hotărârii acestuia.

89. Prin urmare, trebuie să se răspundă la cea de a doua întrebare că dispozițiile articolului 35 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 coroborate cu cele ale articolului 22 punctul 1 din acesta nu autorizează o instanță dintr-un stat membru să refuze recunoașterea sau executarea unei hotărâri pronunțate de o instanță dintr-un alt stat membru cu privire la un teren situat într-o zonă a acestui din urmă stat membru în care guvernul aceluiași stat membru nu exercită un control efectiv.

3. Cu privire la a treia întrebare

90. A treia întrebare privește interpretarea clauzei de ordine publică prevăzute la articolul 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001. Instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă se poate refuza recunoașterea și executarea unei hotărâri în temeiul acestei clauze, atunci când această hotărâre nu

⁴⁷ — Avizul 1/03 (citat la nota de subsol 8, punctul 153).

⁴⁸ — În temeiul articolului 2 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, ar putea fi luată în considerare o competență legată de domiciliul pârâtului. Potrivit articolului 59 alineatul (1) din același regulament, *lex fori* este aceea care stabilește dacă respectiva casă de vacanță situată la Lapta poate fi considerată un alt domiciliu, pe lângă domiciliul din Regatul Unit. Totuși, întrucât domiciliul este situat în partea de nord a insulei Cipru, avem de a face cu o problemă similară celei întâlnite în cadrul aplicării articolului 22 punctul 1.

poate fi executată în practică în chiar statul de origine, întrucât privește un teren situat într-o zonă a acestui stat asupra căruia guvernul acestui stat nu exercită un control efectiv.

91. Articolul 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 prevede că o hotărâre nu este recunoscută dacă recunoașterea este vădit contrară ordinii publice a statului membru solicitat.

92. În Hotărârea de principiu Krombach⁴⁹, Curtea a stabilit că articolul 27 din Convenția de Bruxelles – dispoziție predecesoare a articolului 34 din Regulamentul nr. 44/2001 – trebuie interpretat strict. Într-adevăr, această primă dispoziție constituie un obstacol în calea realizării unuia dintre obiectivele fundamentale ale convenției menționate, care este acela de a crea un sistem autonom și coerent care să garanteze libera circulație a hotărârilor în Comunitate. În ceea ce privește, mai precis, clauza de ordine publică prevăzută la articolul 27 punctul 1 din Convenția de la Bruxelles, nu trebuie să se recurgă la aceasta decât în cazuri excepționale⁵⁰.

49 — Hotărârea din 28 martie 2000, Krombach (C-7/98, Rec., p. I-1935, punctele 19-21). A se vedea de asemenea Hotărârea din 11 mai 2000, Renault (C-38/98, Rec., p. I-2973, punctul 26).

50 — Hotărârea Krombach (citată la nota de subsol 49, punctul 21) și Hotărârea Renault (citată la nota de subsol 49, punctul 26), care trimit la Hotărârea din 4 februarie 1988, Hoffmann (145/86, Rec., p. 645, punctul 21), și la Hotărârea din 10 octombrie 1996, Hendrikman și Feyen (C-78/95, Rec., p. I-4943, punctul 23).

93. Curtea a dedus din aceasta următoarele:⁵¹

„[r]ecurgerea la clauza de ordine publică prevăzută la articolul 27 punctul 1 din Convenția de Bruxelles nu poate fi admisă decât în ipoteza în care recunoașterea sau executarea unei hotărâri pronunțate în alt stat contractant ar încălca în mod inacceptabil ordinea juridică a statului solicitat, în măsura în care ar aduce atingere unui principiu fundamental. Pentru a respecta interzicerea revizuirii pe fond a hotărârii străine, atingerea respectivă ar trebui să constituie o încălcare vădită a unei norme de drept considerate esențială în ordinea juridică a statului solicitat sau a unui drept recunoscut ca fundamental în această ordine juridică”.

94. În sfârșit, Curtea a statuat că deși, în principiu, statele contractante rămân libere să determine, în temeiul rezervei prevăzute la articolul 27 punctul 1 din Convenția de Bruxelles, conform concepțiilor naționale, cerințele propriei ordini publice, limitele acestei noțiuni se stabilesc prin interpretarea convenției menționate⁵². Prin urmare, deși nu este de competența Curții să determine conținutul conceptului de ordine publică a unui stat membru, acesteia îi revine totuși obligația de a controla limitele în cadrul cărora instanța dintr-un stat contractant poate recurge la această noțiune pentru a nu recunoaște o hotărâre pronunțată de o instanță dintr-un alt stat contractant⁵³.

51 — Hotărârea Krombach (citată la nota de subsol 49, punctul 37) și Hotărârea Renault (citată la nota de subsol 49, punctul 30).

52 — Hotărârea Krombach (citată la nota de subsol 49, punctul 22) și Hotărârea Renault (citată la nota de subsol 49, punctul 27).

53 — Hotărârea Krombach (citată la nota de subsol 49, punctul 23) și Hotărârea Renault (citată la nota de subsol 49, punctul 28).

95. Având în vedere aceste precizări, trebuie să se examineze dacă incapacitatea de a executa în fapt o decizie în statul de origine poate fi asimilată unei atingeri vădite aduse ordinii publice în sensul articolului 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001, care exclude recunoașterea și executarea într-un alt stat membru.

96. Astfel cum subliniază în mod întemeiat guvernul elen și Comisia, potrivit articolului 38 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, o hotărâre trebuie să fie executorie în statul de origine pentru a fi declarată executorie de o instanță dintr-un alt stat membru. Prin urmare, un titlu executoriu nu trebuie să aibă în vedere, în statul de executare, un nivel de eficacitate mai ridicat decât cel avut în statul de origine⁵⁴.

97. În Hotărârea *Coursier*⁵⁵, Curtea a interpretat fragmentul corespunzător articolului 31 din Convenția de la Bruxelles în sensul că termenul „executoriu” nu vizează decât caracterul executoriu din punct de vedere formal, iar nu condițiile în care hotărârile străine pot fi executate în statul de origine. Formalitățile impuse nu sunt îndeplinite atunci când hotărârea face obiectul unei căi de atac sau poate fi încă atacată și nu a fost declarată executorie cu titlu provizoriu.

98. Ar fi contrar obiectivului Regulamentului nr. 44/2001, care este acela de a garanta libera circulație a hotărârilor prin simplificarea recunoașterii și a executării⁵⁶, ca recunoașterea caracterului executoriu să depindă de condițiile concrete de fapt privind executarea hotărârii în statul de origine. Spre deosebire de caracterul executoriu legat de îndeplinirea unor formalități, nu ar fi posibilă confirmarea automată, printr-un certificat în sensul articolului 54 din regulamentul menționat, în legătură cu posibilitatea și condițiile în care o hotărâre poate fi executată concret în statul de origine. În plus, obstacolele în calea executării efective nu influențează eficacitatea juridică a hotărârii.

99. Prezenta cauză însăși ilustrează neprevăzutul pe care l-ar putea presupune o evaluare a posibilităților efective de a executa o hotărâre. Este adevărat că, în prezent, unele dintre creanțele investite cu titlu executoriu nu pot fi executate în Cipru, întrucât Republica Cipru nu are capacitatea de a-și exercita autoritatea publică în zona în care se află terenul în cauză. În schimb, executarea creanțelor privind sume de bani ar putea fi perfect posibilă în partea insulei controlată de Republica Cipru, în măsura în care soții Orams dispun acolo de bunuri, cum ar fi depozite bancare sau alte creanțe.

100. Întrucât articolul 38 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 definește în mod exhaustiv caracterul executoriu al hotărârii

54 — A se vedea precizările aduse de Raportul Jennard (citat la nota de subsol 44, p. 47 și următoarele).

55 — Hotărârea din 29 aprilie 1999 (C-267/97, Rec., p. I-2543, punctul 29).

56 — A se vedea în acest sens punctul 75 din prezentele concluzii.

judecătorești străine în statul de origine, condiție necesară pentru ca instanțele dintr-un alt stat membru să poată declara executorie această hotărâre, aceeași condiție nu poate fi aplicată într-un sens diferit în temeiul clauzei de ordine publică. Pentru motive similare, articolul 35 alineatul (3) a doua teză din Regulamentul nr. 44/2001 exclude în mod expres, de exemplu, ca lipsa competenței, care, în conformitate cu articolul 35 din regulamentul menționat, nu poate fi controlată, să fie considerată totuși o atingere adusă ordinii publice la care face referire articolul 34 punctul 1.

101. Comisia și, raliindu-se raționamentului acesteia, soții Orams, ridică în plus problema dacă poate fi invocat un alt motiv de ordine publică împotriva executării. Aceștia consideră că recunoașterea și executarea hotărârii Tribunalului din Nicosia poate încălca „ordinea publică internațională”, subminând eforturile comunității internaționale de a soluționa problema cipriotă.

102. Trebuie arătat mai întâi, în această privință, că însăși instanța de trimitere nu a luat în considerare un motiv de această natură pentru a refuza recunoașterea și executarea în Regatul Unit. În principiu, Curtea este legată de obiectul cererii de pronunțare a unei hotărâri preliminare pe care instanța l-a stabilit în decizia de trimitere. Părțile din

acțiunea principală nu sunt abilitate, în mod normal, să adreseze Curții întrebări suplimentare⁵⁷.

103. Acest aspect se aplică în special în ceea ce privește interpretarea noțiunii „ordine publică” prevăzute la articolul 34 punctul 1 din Regulamentul n. 44/2001, întrucât revine statelor membre sarcina de a determina, conform concepțiilor naționale, cerințele propriei ordini publice⁵⁸, fapt cu atât mai important cu cât Regatul Unit nu a participat la prezenta procedură. Prin urmare, Curtea nu dispune de informații fiabile care să permită să se stabilească dacă motivele invocate de Comisie trebuie să fie considerate ca făcând parte din ordinea publică a acestui stat membru.

104. Comisia se întemeiază totuși în mod expres pe ordinea publică *internațională*. Aceasta admite, într-adevăr, că articolul 34 punctul 1 din Regulamentul n. 44/2001 nu vizează decât ordinea publică a statului membru în care se solicită recunoașterea hotărârii. În opinia acesteia, nimic nu se opune să se considere că motive de ordine publică internațională fac de asemenea parte din ordinea publică națională.

57 — Hotărârea din 9 decembrie 1965, Singer (44/65, Rec., p. 1267, 1275), Hotărârea din 17 septembrie 1998, Kainuun Liikenne și Pohjolan Liikenne (C-412/96, Rec., p. I-5141, punctul 23), Hotărârea din 12 august 2008, Santesteban Goicoechea (C-296/08 PPU, Rep., p. I-6307, punctul 46), și Hotărârea din 9 octombrie 2008, Katz (C-404/07, Rep., p. I-7607, punctul 37).

58 — A se vedea punctul 94 din prezentele concluzii, precum și jurisprudența citată la nota de subsol 52.

105. În cazul în care Curtea apreciază oportun să delibereze cu privire la acest aspect, deși acesta nu face obiectul cererii de pronunțare a hotărârii preliminare, poziția noastră este următoarea.

106. În Hotărârea Krombach, citată anterior, Curtea a considerat că este competentă să controleze limitele în care o instanță dintr-un stat parte la Convenția de la Bruxelles se poate întemeia pe noțiunea de ordine publică pentru a nu recunoaște o hotărâre pronunțată de o instanță dintr-un alt stat contractant⁵⁹. Întrucât drepturile fundamentale, astfel cum au fost prevăzute în CEDO, fac parte dintre principiile generale ale dreptului, Curtea a concluzionat că o instanță dintr-un stat membru este autorizată să refuze recunoașterea unei hotărâri străine pronunțate cu încălcarea vădită a unor drepturi fundamentale⁶⁰.

107. În această privință, Curtea a stabilit, astfel, o legătură efectivă între drepturile fundamentale protejate de CEDO la nivel internațional și ordinea publică națională. Prin urmare, refuzul recunoașterii unei hotărâri străine este, în orice caz, conform cu articolul 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 în cazul în care cerințele ordinii publice naționale constituie temeiul reparării unei încălcări vădite a drepturilor fundamentale consacrate de CEDO.

59 — Hotărârea Krombach (citată la nota de subsol 49, punctul 23).

60 — Hotărârea Krombach (citată la nota de subsol 49, punctele 25-27 și 38-40).

108. Problema dacă instanțele au nu numai dreptul, ci și obligația de a refuza executarea unei hotărâri străine care încalcă în mod vădit drepturi fundamentale comunitare nu a fost încă soluționată în mod definitiv. În favoarea acestei teze pledează faptul că, potrivit unei jurisprudențe constante, instanțele naționale sunt ținute să respecte drepturile fundamentale atunci când situația națională avută în vedere în cauza principală intră în domeniul de aplicare al dreptului comunitar⁶¹.

109. În speță, Comisia nu susține totuși că hotărârea a cărei executare a fost solicitată încalcă drepturi fundamentale. Aceasta are mai degrabă în vedere progresele politice internaționale în problema cipriotă. Aceste progrese au dobândit într-o anumită măsură un caracter juridic imperativ prin faptul că au fost incluse în rezoluțiile Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite⁶². Acesta este cazul, de exemplu, al obligației statelor de a se abține de la orice act care ar putea exacerba conflictul cipriot.

110. Menținerea păcii și restabilirea integrității teritoriale a insulei Cipru reprezintă în

61 — A se vedea Hotărârea din 25 noiembrie 1986, Klensch și alții (201/85 și 202/85, Rec., p. 3477, punctele 8-10), Hotărârea din 13 iulie 1989, Wachauf (5/88, Rec., p. 2609, punctul 19), Hotărârea din 18 iunie 1991, ERT (C-260/89, Rec., p. I-2925, punctul 42 și următoarele), Hotărârea din 12 iunie 2003, Schmidberger (C-112/00, Rec., p. I-5659, punctul 75), și Hotărârea din 11 iulie 2006, Chacón Navas (C-13/05, Rec., p. I-6467, punctul 56). A se vedea în acest sens, printre alți autori, Jayme, E., Kohler, C., „Europäisches Kollisionsrecht 2000: Interlokales Privatrecht oder universelles Gemeinschaftsrecht?“, *Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts – IPRax*, 2000, p. 454, 460.

62 — A se vedea punctul 45 din prezentele concluzii și referințele citate la nota de subsol 16, precum și punctul 43 din concluziile prezentate astăzi în cauza Gambazzi (C-394/07, Rep., p. I-2563, punctul 43).

mod cert cauze nobile. Totuși, este extrem de îndoielnic că aceste obiective pot fi asimilate „unei norme de drept considerate esențială în ordinea juridică a statului solicitat sau [...] unui drept recunoscut ca fundamental în această ordine juridică” în sensul Hotărârii Krombach⁶³, citată anterior.

111. Astfel cum am arătat deja, principiile și apelurile conținute în rezoluțiile Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite consacrate Ciprului sunt, în orice caz, prea generale pentru a deduce din acestea obligația concretă de a nu recunoaște nicio hotărâre a unei instanțe din Republica Cipru referitoare la drepturi de proprietate asupra unui teren situat în partea de nord a insulei Cipru. În afară de aceasta, nu este deloc clar nici dacă recunoașterea hotărârii în prezentul context contribuie la soluționarea problemei cipriote sau o complică și dacă este într-adevăr necesară pentru protejarea drepturilor fundamentale ale domnului Apostolides⁶⁴.

112. Prin urmare, trebuie să se răspundă la a treia întrebare în sensul că o instanță dintr-un stat membru nu poate refuza recunoașterea și executarea unei hotărâri prin invocarea clauzei de ordine publică prevăzute la articolul 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 pentru motivul că hotărârea, deși îndeplinește formalitățile necesare pentru a fi executorie, nu poate fi executată pentru motive de fapt.

4. Cu privire la a patra întrebare

113. Prin intermediul celei de a patra întrebări, se solicită să se stabilească dacă recunoașterea unei hotărâri pronunțate în lipsă poate fi refuzată în temeiul articolului 34 punctul 2 din Regulamentul nr. 44/2001, ca urmare a unor neregularități în notificarea actului de sesizare a instanței, în cazul în care hotărârea a fost examinată în cadrul unei proceduri de opoziție inițiate de pârât.

114. Potrivit articolului 34 punctul 2, o hotărâre nu este recunoscută dacă actul de sesizare a instanței nu a fost notificat pârâtului în timp util și într-o manieră care să îi permită acestuia să își pregătească apărarea. Totuși, potrivit acestei dispoziții, viciul care afectează notificarea nu poate fi invocat dacă pârâtul nu a introdus o acțiune împotriva hotărârii atunci când a avut posibilitatea să o facă.

115. În speță, soții Orams au sesizat efectiv Tribunalul din Nicosia cu o acțiune împotriva hotărârii pronunțate în lipsă. Opoziția acestora a fost totuși respinsă în urma unei proceduri judiciare complete și echitabile, pentru motivul că aceștia nu au putut prezenta o apărare plauzibilă („arguable defence”) împotriva cererii. În plus, aceștia menționează o serie de împrejurări legate de

63 — Hotărârea Krombach (citată la nota de subsol 49, punctul 37) și Hotărârea Renault (citată la nota de subsol 49, punctul 30).

64 — A se vedea punctele 45 și 49-52 din prezentele concluzii.

notificarea citației, care i-ar fi împiedicat să își pregătească apărarea în timp util și invocă în acest sens jurisprudența consacrată articolului 27 punctul 2 din Convenția de la Bruxelles⁶⁵.

116. În Hotărârea ASML⁶⁶, citată anterior, Curtea a subliniat totuși diferențele dintre articolul 34 punctul 2 din Regulamentul nr. 44/2001 și articolul 27 punctul 2 din Convenția de la Bruxelles. Potrivit articolului 27 punctul 2 din Convenția de la Bruxelles, hotărârile nu sunt recunoscute „dacă actul de sesizare a instanței sau un alt act echivalent nu a fost comunicat sau notificat părâtului care nu s-a înfățișat, în mod legal și în timp util astfel încât să îi permită acestuia să își pregătească apărarea”.

117. În schimb, potrivit articolului 34 punctul 2 din Regulamentul nr. 44/2001, legalitatea notificării actului de sesizare a instanței nu este în mod necesar decisivă⁶⁷. Accentul este pus mai degrabă pe garantarea efectivă a dreptului la apărare. Dacă părâtul care nu s-a înfățișat nu a contestat hotărârea atunci când a avut posibilitatea să o facă, articolul 34 punctul 2 din Regulamentul nr. 44/2001 prezumă în prezent că dreptul la apărare a fost respectat, în pofida viciului care afectează notificarea.

118. Rezultă din aceasta că jurisprudența citată, care face referire la articolul 27 punctul 2 din Convenția de la Bruxelles, nu este aplicabilă articolului 34 punctul 2 din Regulamentul nr. 44/2001⁶⁸.

119. Noua versiune a dispoziției ține în mod mai evident cont de obiectivul de a facilita recunoașterea și executarea hotărârilor, fără a compromite totuși dreptul la apărare care, potrivit unei jurisprudențe constante, face parte dintre drepturile fundamentale a căror respectare este asigurată de Curte⁶⁹.

120. În speță, exista posibilitatea ca hotărârea pronunțată în lipsă de Tribunalul din Nicosia să fie atacată printr-o opoziție, pe care soții Orams au formulat-o. În acest caz, reiese cu claritate din articolul 34 punctul 2 din Regulamentul nr. 44/2001 că recunoașterea și executarea nu pot fi refuzate, mai ales pentru motivul că notificarea ar fi viciată de neregularități.

121. Această concluzie este valabilă ori de câte ori nicio împrejurare specifică, cum ar fi, printre altele, modul în care este organizată

65 — Hotărârea din 3 iulie 1990, Lancray (C-305/88, Rec., p. I-2725, punctul 23), Hotărârea din 12 noiembrie 1992, Minalmet (C-123/91, Rec., p. I-5661, punctul 21), Hotărârea Hendrikman și Feyen (citată la nota de subsol 50, punctul 18) și Hotărârea din 16 februarie 2006, Verdoliva (C-3/05, Rec., p. I-1579, punctul 29).

66 — Citată la nota de subsol 39, punctul 19 și următoarele.

67 — Hotărârea ASML (citată la nota de subsol 39, punctul 20).

68 — Potrivit avocatului general Léger, geneza Regulamentului nr. 44/2001 demonstrează că noua versiune urmărește să evite în mod deliberat consecințele rezultate din jurisprudența consacrată articolului 27 punctul 2 din Convenția de la Bruxelles [a se vedea punctul 51 și următoarele din concluziile prezentate la 28 septembrie 2006 în cauza ASML (citată la nota de subsol 39, punctul 51 și următoarele)].

69 — A se vedea Hotărârea ASML (citată la nota de subsol 39, punctul 23 și următoarele).

procedura de opoziție, nu a împiedicat exercitarea dreptului la apărare. Niciun element din procedura principală nu indică acest lucru. Potrivit constatărilor instanței de trimitere, soții Orams au avut posibilitatea de a-și prezenta poziția în cadrul unei proceduri judiciare complete și echitabile. Hotărârea pronunțată cu privire la opoziție putea fi, la rândul său, atacată în fața Curții Supreme a Republicii Cipru, cale de atac exercitată de soții Orams, însă fără succes.

122. Împrejurarea că normele de procedură cipriote impun pârâtului să prezinte o apărare plauzibilă pentru a obține anularea unei hotărâri pronunțate în lipsă nu a afectat, după toate aparențele, în mod semnificativ dreptul la apărare al soților Orams. În conformitate cu articolul 36 și cu articolul 45 alineatul (2) din regulament, faptul că aceștia nu au reușit să convingă instanțele cipriote în legătură cu poziția lor în privința fondului nu trebuie luat în considerare în procedura de *exequatur*.

123. Prin urmare, trebuie să se răspundă la cea de a patra întrebare că articolul 34 punctul 2 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că recunoașterea și executarea unei hotărâri pronunțate în lipsă nu pot fi refuzate ca urmare a unor neregularități care viciază notificarea actului de sesizare a instanței, atunci când pârâtul care nu s-a înfățișat a avut posibilitatea de a formula o opoziție împotriva hotărârii pronunțate în lipsă, când instanțele din statul de origine au examinat ulterior hotărârea în cadrul unei proceduri complete și echitabile și când niciun element nu indică faptul că dreptul la apărare a fost încălcat în această procedură.

5. Cu privire la a cincea întrebare

124. Având în vedere răspunsul dat la a patra întrebare, nu este necesar să se răspundă la a cincea întrebare.

V — Concluzie

125. Pentru motivele prezentate mai sus, propunem să se răspundă întrebărilor preliminare adresate de Court of Appeal după cum urmează:

„1) Suspendarea aplicării acquis-ului comunitar în zonele din Republica Cipru în care guvernul Republicii Cipru nu exercită un control efectiv, în temeiul articolului 1

alineatul (1) din Protocolul nr. 10 la Actul de aderare din 2003, nu împiedică o instanță dintr-un alt stat membru să recunoască și să execute, în temeiul Regulamentului nr. 44/2001, o hotărâre pronunțată de o instanță din Republica Cipru care privește zona ce nu este controlată de guvernul cipriot.

- 2) Dispozițiile articolului 35 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 coroborate cu cele ale articolului 22 punctul 1 din acesta nu autorizează o instanță dintr-un stat membru să refuze recunoașterea sau executarea unei hotărâri pronunțate de o instanță dintr-un alt stat membru cu privire la un teren situat într-o zonă a acestui din urmă stat membru în care guvernul aceluiași stat membru nu exercită un control efectiv.
- 3) O instanță dintr-un stat membru nu poate refuza recunoașterea și executarea unei hotărâri prin invocarea clauzei de ordine publică prevăzute la articolul 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 pentru motivul că hotărârea, deși îndeplinește formalitățile necesare pentru a fi executorie, nu poate fi executată pentru motive de fapt.
- 4) Articolul 34 punctul 2 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că recunoașterea și executarea unei hotărâri pronunțate în lipsă nu pot fi refuzate ca urmare a unor neregularități care viciază notificarea actului de sesizare a instanței, atunci când pârâtul care nu s-a înfățișat a avut posibilitatea de a formula o opoziție împotriva hotărârii pronunțate în lipsă, când instanțele din statul de origine au examinat ulterior hotărârea în cadrul unei proceduri complete și echitabile și când niciun element nu indică faptul că dreptul la apărare a fost încălcat în această procedură.”